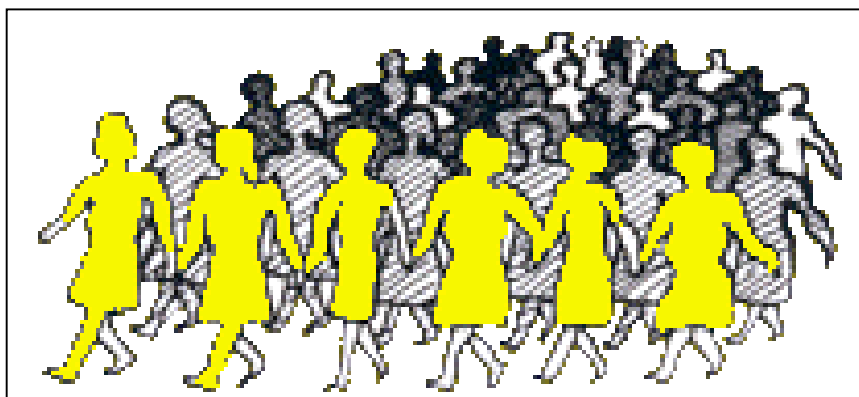

Krisesentersekretariatet
Storgata 11
0155 Oslo
Tlf. 23 01 03 41

Rettsikkerhet for kvinner

av Tove Smaadahl

”Handlinger av særdeles graverende karakter som begås mot kvinner, så som mord, voldtekt, seksuelt slaveri og tvungne svangerskap, utgjør forbrytelser mot menneskeheten.....”

Hvem skal ta ansvaret for kvinners rettssikkerhet i rettsstaten Norge? Vi stiller oss spørsmålet fordi rettssystemet, samfunnets reaksjonsmodell, i stadig større grad ser ut til å fraskrive seg dette ansvaret!

Seksualisert vold mot kvinner og unge jenter må anses som en svært alvorlig forbrytelse.

Historisk tilbakeblikk.

I de førkristelige tider, vel å merke i Norden, var det inntil en viss grad stor likhet mellom kjønnene. Dette hevder i hvertfall Gro Steinsland og Preben Sørensen i sine forskningsskrifter. De påviste at kvinnene ikke så sjelden jevnet ut det maktovertaket mennene hadde p.g.a. fysisk styrke og matsanking med å ta hånd om magien og den kultiske tidsbedning. Og de viser til at kvinnens lyst ble satt høyt og at seksualitet var en viktig del av livet for begge kjønn. Rollen som magiker og hersker over forførrerselkunsten ga kvinnen den maktbalansen hun trengte, ikke bare for å leve i harmoni med mannen, men også for å kunne utvikle og bearbeide sitt domene. Vi vet at det fantes mange redde menn, og kvinner brukte i gammel tid magi mot disse. Dette måtte ha vært et formidabelt våpen i en tid da selv de enkleste naturfenomenene ble betraktet som en tekstmelding fra gudene. På denne måten unngikk kvinnene i stor grad å bli undertrykket ved fysisk vold eller tvang.

Men med innføringen av krisedommen tok mennene over også denne maktbastionen og innførte et uopnåelig kvinneideal, Maria, som betegnende nok var både mor og jomfru. Samtidig knyttet man urenhetsforestillinger til kvinners lyster og seksualitet. Seksualiteten ble innesperret, tabubelagt i ekteskapelige former for reproduksjonens funksjon.

Dermed endret kvinners status seg betraktelig og man hadde med loven eller bibelen i hånden legitimert at kvinnen var underordnet mannen.

Kristendommen hadde, og har for så vidt enda, et rent mannlig, patriarkalsk gudebilde, uttrykt i faderen og sønnen, og det er innenfor denne rammen at vi får vår første moralske lovgivning.

Man gikk bort fra den gamle naturlige enhetslæren og laget et kunstig skille, et verdsskille mellom kropp og sjel. Der sjelen var mest verdifull. Kroppen derimot var syndig og uren og kyskheten, denne unaturlige forbannelsen som mer enn noen annen enkeltstående faktor har hjemsoøkt mennesket, ble satt i høysetet.

Brudd på kyskhetsloven er det som kanskje har pint, plaget og fornødret flest mennesker uavhengig av hvilken religion man tilhører.

Og kvinnene ble undertrykket og dømt for utrolig mange sedlighetsbrudd

Men vi kan heldigvis konstatere at samfunnet til en hver tid er i endring, og at dette avspeiles ved at normer og lover også endres. Historisk er det interessante endringer i forståelsen av seksuallovbrudd.

I 1860 utgjorde kvinner 60% av de som fikk straff for sedelighetsbrudd . I 1999 utgjorde kvinner som straffes for samme forhold, under 1 %. Dette forklares ved at i 1860 var kvinner en trussel i seg selv og ble straffet på grunn av sin adferd (prostitusjon, barn utenfor ekteskap...) Helt fram til 1972 var det kriminelt å være lesbisk. Disse kvinnene ble straffet for det de gjorde mot samfunnet. I dag er det menn som er sedelighetsforbrytere. De begår ikke sedlighetsbrudd mot samfunnet, men mot kvinner.

Ideen bak et hvert lovsamfunn er primært å skape ro og harmoni i samfunnet. Samfunnet skal reagere på uønsket adferd. Men ut fra det vi opplever i dag, stiller jeg stadig spørsmål ved lovsamfunnets syn på de kriminelle handlinger som blir begått mot kvinner.

I FN' erklæring om de universelle menneskerettighetene blir det understreket at beskyttelse mot seksualisert vold er en ufravikelig og udiskutabel rettighet for alle mennesker.

Fakta om vold mot kvinner

1 av 3 kvinner i verden har blitt utsatt for vold.

Om lag **hver fjerde** kvinne i verden utsettes for vold i eget hjem

19% av kvinners helseplager og skader i industriland er på grunn av menns vold.

Vold i hjemmet er en av hovedårsakene til **skader og død** blant kvinner i hele verden

5000 jenter og kvinner blir hvert år utsatt for **æresdrap** av medlemmer av egen familie.

Fire millioner kvinner og jenter blir **kjøpt og solgt** verden over – enten inn i ekteskap, prostitusjon eller slaveri.

FNs Befolkningsrapport 2000 anslår at ca. **2 million jenter** står i fare for å bli **kjønnslemlestet** hvert år. Kjønnslemlestelse forekommer også i Norge.

Voldtekt er den mest **underrapporterte** forbrytelse som begås, og de faktiske tallene på begåtte voldtekter kan være opptil **50 ganger høyere** enn det som rapporteres

Hvert år blir mellom **7000 og 9000 kvinner voldtatt** i Norge. Av de anmeldte voldtekter i 1999 ble kun **6,6 % dømt** for voldtekt.

I 1999 tok ca. **40 000** kvinner kontakt med landets **krisesentre**. Hvert år må **2 500** kvinner overnatte på et av landets krisesentre på grunn av menns vold.

På grunn av menns vold er over **1000 kvinner** i Norge på flukt. De lever på **koder og hemmelig adresse**.

De fleste **kvinner** som blir **drept** i Norge blir drept **av sin samlivspartner**.

Det sies at Norge er et av verdens mest demokratiske og likestilte land, men jeg spør meg stadig -ER VI DET?

Menneskerettighetene beskytter *et hvert* menneske mot overgrep og krenkelser. Alle har krav på samme verdi og verdighet i kraft av å være menneske, og staten har forpliktet seg til å sikre *enhver* denne rettigheten.

Vi sier gjerne at det er bedre at ti skyldige går fri enn at en uskyldig dømmes. En grunnfestet og sterk maksime, men som jeg ser ikke løser problemet for ofrene.

Vi på krisesentrene møter hver dag kvinner og unge jenter som har vært utsatt for– seksuell trakassering, vold, trusler, mishandling, overgrep, voldtekt og drapsforsøk. Disse kriminelle handlinger utgjør forbrytelser mot menneskeheten, og fratår kvinner de grunnleggende fundamentale rettigheter og menneskerettigheter. Hva gjør så den Norske rettsstat med dette problemet? Hvilke holdninger har det Norske samfunnet?

Har feminismen og kvinnebevegelsen kun forandret kvinners bevissthet og holdninger ved å synliggjøre disse kriminelle handlinger som kvinner og unge jenter blir utsatt for, uten å forandre samfunnets holdninger og rettssystem?

Voldtekt er nest etter drap det groveste et menneske kan utsettes for. Voldtekt er en sammensatt og grov forbrytelse som rammer flere sider av ens personlige frihet, rettskaffenhet, moral og karakter. Offeret tvinges til seksuell omgang, enten ved vold eller ved å fremkalle alvorlig frykt for ens liv eller helse. Voldtektsforbrytelsen er en alvorlig krenkelse av ens personlige integritet, dvs. frihet og mulighet til å avvise tilnærmelser av seksuell karakter og til selv å bestemme over egen seksualitet. Voldtekt er en grov krenkelse, og gir ofte omfattende og langvarige psykiske skader, som igjen kan gi utslag i kroppslige plager.

Det er en kjensgjerning at svært få overgrep anmeldes. Det er et paradoks når 8000 – 9000 personer utsettes for grove krenkelser som voldtekt hver år. Tallene har endret seg, men fremdeles hviler ansvaret for seksuell adferd hos kvinnen.

Hvordan skal vi klare å skape sosiale regler og lovparagrafer som plasserer ansvaret for et overgrep hos overgriperen, i et samfunn hvor dominerende kulturelle forestillinger om kjønn, seksualitet og kjærlighet legger opp til at menn og kvinner skal ta høyst forskjellig ansvar for det som skjer i seksuelle situasjoner. Det ansvaret som er blitt tilskrevet kvinner gjennom en lang kulturell prosess, fortsetter og opprettholder på sin side menns kulturelle rettigheter.

Kvinnen – fristerinnen har seg selv å takke – hun hadde drukket for meget – gikk i utringet bluse og korte skjørt – danset for tett, kanskje hun kysset ham, - og alt dette blir brukt mot henne. For menn kan det virke formidlende at han hadde drukket, og at dansen og kysset hadde hisset han opp, slik at han ikke klarte å ”styre” seg . Han opplevde dette som en invitasjon til sex, dermed har kvinnen tapt - selv sæd og blåmerker er ikke bevismateriale. Overgriperen påstår da at det var frivillig og ”heftig” sex. Da er det ord mot ord, og ut fra samfunnets og rettens holdninger til kvinner i dag, blir den voldtatte kvinner den tapende part innenfor vårt rettssystem; saken blir henlagt, eller den anmeldte blir frikjent.

De fleste voldtektssakene føyer seg inn i et helhetlig bilde av hvordan voldtatte kvinner blir behandlet av helsevesen, politi, påtalemyndighet og rettsapparat. Det viser seg gang på gang mangel på kunnskap, kompetanse, organisering og prioritet innenfor de nevnte etater. Nå skal det i rettferdighetens navn nevnes at vi ser at enkelte politi og lensmannsdistrikter, samt enkeltpersoners innsats og engasjement har gitt voldtatte kvinner en følelse av rettssikkerhet. Men vi aksepterer ikke et rettssamfunn der rettssikkerheten er personavhengig og tilfeldig.

Mange voldtatte kvinner opplever møtet med politi og rettsvesen som et nytt overgrep. Hva gjør politiet feil ? Som en kvinne fortalte nylig :
” Politiet anså saken som tapt før etterforskningen var begynt. Jeg fikk klar beskjed om strafferammen for falsk anmeldelse. Kvinnen fikk en følelse av at hun diktet opp hele voldtekten. Under andre avhøret sa den kvinnelige etterforskeren at egentlig var det synd på den mannen hun hadde anmeldt, han hadde økonomiske problemer, og hadde det svært vanskelig. Det kan gjengis mange historier voldtatte kvinner har opplevd i sitt møte med politi og rettsapparatet.

Kvinner blir ofte anbefalt av politi og advokater å ikke anmelde. Ut fra sakens omstendigheter og de opplysninger fornærmede har gitt, vet de erfaringsmessig at saken er tapt.

Er det betryggende for voldtatte kvinner å møte rettsstaten Norge ?

Resultatet er i praksis at voldtekt er en forbrytelse der gjerningsmannen kan kalkulere med en svært liten risiko for å bli straffet, til tross for den alvorlige forbrytelsen han har begått. På den andre siden kan alle kvinner trekke den konklusjonen at samfunnet ikke gjør noe reellt forsøk på å beskytte dem mot en av de verste krenkelser vi kan utsettes for. Vi ser at når det gjelder kvinners rettssikkerhet har demokratiet og rettsstaten spilt fallitt.

I følge en nederlandsk rapport fra 1999, er Norge blant de landene i Europa som har færrest voldtektsanmeldelser som fører til dom. Tallenes tale er klar : i 1998 endte 10% av de anmeldte voldtekter i dom, for 1999 var det kun 6,6%.

Hva betyr så dette ? Er vi på vei til å legitimere voldtekt I Norge ?

Vi vet at over 76% av voldtektene begås av menn som ofrene har eller har hatt nære relasjoner til. Dette brukes mot kvinnen i rettsaken. Det behøver forsåvidt ikke være en nær relasjon, det er nok at hun er observert snakkende eller dansende med ham.

Hvem er gjerningsmannen ? Når skal fokus settes på ham ?

Jenter og kvinner har i alle år fått høre hva vi skal gjøre og ikke gjøre for å unngå å bli voldtatt. DET ER IKKE VÅRT ANSVAR !

Det er menn som voldtar, og menn som må ta ansvar for sine handlinger.

Hva må til for at gutter skal klare å se hvor grensene går, og ikke trække over dem? Hvordan skal menn klare å lære gutter respekt for sine medmennesker?

De fleste sedelighetssaker mangler vitner til selve overgrepet. (Med mindre overgrepet skjer av flere, men de vitner sjelden mot hverandre.) Derfor blir det ord mot ord. Tiltalte behøver ikke å uttale seg før han har fått advokat. Han har videre 8-9 måneder på seg til å regissere en rettssak med juridisk hjelp. Offeret har stort sett nok med å overleve hverdagen fram til rettssaken, og stiller kun med en bistandsadvokat, som ikke har rett til å prosedere saken.

Det gjør aktor, som kvinnen aldri har truffet. Kvinnen har bare status som vitne i egen sak.

Den voldtatte kvinne har en meget svak rolle i sin egen rettssak. Her har staten gått inn for å skal forsvare kvinnen mot gjerningsmannen. Ja, han kan selvfølgelig anklage henne for falsk anmeldelse, ikke staten, selv om det var staten som tok ut tiltalen.

På tampen av det tyvende århundre fikk vi et nytt overtramp mot kvinners rettssikkerhet. To kvinner ble saksøkt for ærekrenkelse, etter å ha navngitt de mennene de mente seg voldtatt av. Begge kvinnene ble dømt til taushet og økonomisk ruin. En manns ære er mer verdt enn en kvinnes rett til egen kropp.

Nå er injurieloven endret, så heretter skal ikke kvinner (eller menn) som i god tro hevder seg voldtatt kunne saksøkes for ærekrenkelse. Nei, hun kan ikke gå ut i det offentlige rom å snakke om det. Bare de nærmeste, de som det er naturlig å snakke med for å bearbeide de traumene et overgrep gir. I det offentlige rom kan bare de påståtte gjerningsmennene tale fritt om sin uskyld. De har rett til å ytre seg når som helst og hvor som helst. De får sogar flere timer, i beste sendetid på TV, til å prosedere sin uskyld I DID NOT HAVE SEX WITH THAT WOMAN.

Justisminister Hanne Harlem har gitt signaler om enda en endring av injurieloven. Hun erkjenner at det er kvinnen som har svakest stilling i en eventuell injuriersak. Justisministeren vil gå inn for at kvinner skal kunne frifinnes, dersom hun kan sannsynliggjøre at voldtekt har funnet sted, selv om det ikke kan bevises ut over en rimelig tvil.

I en ny instruks til politi- og påtalemyndigheter krever for øvrig riksadvokaten større tempo og bedre kvalitet på etterforskning og påtale i voldtektssaker.

KRIPOS skal nå bistå lokale politidistrikter i mye større grad i voldtektssaker. Dette er understreket i et rundskriv som har gått ut fra justisdepartementet.

KRIPOS bistår aldri i voldtektssaker, og vi skal følge nøye med, for å se om "gammellensmannen" synes en voldtekt er verd et besøk fra KRIPOS.

Vi på krisesentrene har i mange år påpekt voldtatte kvinners manglende rettsvern. Slik har situasjonen sett ut i "likestillingslandet" Norge i uminnelige tider.

Vi har nå fått bekreftet våre påstander, både gjennom rapporten til Åse Texmo og Lisbeth Aarvik – *Seksuelle overgrep og vold mot kvinner og barn – fornærmedes rettsstilling i praksis*, og rapporten som ble overlevert Riksadvokaten 26.april i år - Politi og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker.

Samtidig viser en nederlandsk rapport fra 1999 som var stekt kritisk til det norske rettssystemet. Norge er et av de landene i Europa som har færrest voldtektanmeldelser som ender i dom. Dette underbygger det som lenge har vært tydelig, kvinner som har vært utsatt for seksualisert vold, blir den tapende part innenfor vårt rettssystem.

I en rapport fremlagt av Riksadvokaten i april 2000, fremkommer det at antall tiltaler og pådømmelser i voldtektssaker er synkende til tross for at antall anmeldelser øker i omfang. På bakgrunn av så vel denne rapporten som et ønske om å se denne type saker i et helhetlig samfunnsperspektiv, har Barneombudet og Likestillingscenteret inngått et samarbeid og utarbeidet en rapport for å se på domstolenes holdninger og menneskesyn i behandling av disse.

Domstolenes holdninger og menneskesyn i voldtektssaker har i liten grad blitt belyst, og i Riksadvokatens rapport avgrenses det også eksplisitt mot å se på den rettslige behandlingen av denne type saker. Verdien av så vel bedret politiarbeid på etterforskningssiden samt intensjoner om en bedret rettssikkerhet fra lovgiver, vil ha manglende gjennomslagskraft om ikke domstolene følger opp. Rettssystemets holdninger gir et signal til

samfunnet for øvrig om hvilke typer holdninger som ses som akseptable, noe som igjen vil kunne ha konsekvenser for omfanget av anmeldelser.

Ut fra erfaring, samt resultatet av ovennevnte rapport må også dommere endre sitt kvinnesyn. Ved å ha lest dommer, kan vi lese en holdning og et kvinnesyn som er utradert og foreldet. Dermed opplever vi fortsatt et patriarkalsk samfunn, der det fremdeles er menn som sitter med makten og dermed eier begrepene og setter normene for hva slags samfunn vi skal ha og hvordan samfunnet skal forholde seg til seksualisert vold mot kvinner.

Kvinner på flukt

Fortsatt er hjemmet det farligste sted en kvinne kan oppholde seg i Norge i dag. Fortsatt er menn som utøver volden mot kvinner, slik at kvinner må rømme til krisesentrene.

Vi har i år 2001 mange kvinner og barn som er flyktninger i sitt eget land. De flykter fra sine hjem , på grunn av menns vold og trusler.

Mange kvinner flytter stadig. De lever med sine barn på hemmelig adresse eller den strengeste kode 6. De er slettet fra samfunnet. De er rettsløse. Kvinner og barn lider. Barna mister sine venner og sitt nettverk, og på grunn av fars vold blir de fratatt sin barndom. Kvinnene mister jobb, nettverk, familie og lever i en konstant frykt. De vet at det er fare for liv og helse.

Det er også en sterk sammenheng mellom det å bruke vold og muligheten for å bli drapsmann. Flere av de drepte kvinnene hadde bedt politiet om hjelp, men som en politimann uttalte til pressen -" vi anså problematikken som et privat anliggende. Vi vet at i svært mange tilfeller ikke nytter å tro at man får hjelp av politi eller lensmenn. Vi påstår at flere av de drepte kvinnene kunne ha levd i dag, hadde politiet brukt de virkemidler som de har mulighet til å bruke for å forebygge vold og drap.

Besøksforbudet, straffeprosesslovens § 222a, har ved flere tilfeller vist seg å være en effektiv beskyttelse for kvinner som blir utsatt for trusler og vold. Men vi opplevde også at mangelen på effektive sanksjonsmuligheter gjorde at besøksforbudet gav liten reel beskyttelse der mannen, selv etter å ha blitt ilagt besøksforbudet, brøt dette.

Vilkårene for å få utstedt besøksforbudet opplever vi også personavhengig og tilfeldig. Ved enkelte politidistrikt er "lista" for å få utstedt besøksforbudet lagt høyt, og ved andre politidistrikt er den lagt lavt. Dette finner vi uheldig, da kvinner som blir utsatt for trusler og vold bør få likt tilbud over hele landet. Kvinners opplevelse og frykt av volden og truslene bør vektlegges i større grad ved utstedelse av et besøksforbud. Mange kvinner opplever at politiet bagatelliserer og fremstiller dem som hysteriske. "Vi blir ofte ikke trodd eller tatt på alvor," forteller mange kvinner etter å ha måttet flykte til politi eller lensmann.

Bruken av besøksforbudet, og hvorvidt dette har vært et effektivt virkemiddel, har aldri vært undersøkt eller evaluert. Det finnes ikke statistikk over hvor mange besøksforbud som er utstedt disse 6 årene ordningen har vært i bruk. Dette er med på å undergrave at vold mot kvinner er et stort samfunnsproblem. Vi har krevd at det blir ført klare statistikker over hvor mange besøksforbud som blir utstedt i året, og at registreringen av voldsforbrytelser blir kjønnnet i koder i STRASAK. Synliggjøring av vold mot kvinner vil motivere flere til å bry seg og engasjere seg.

Kvinner som melder om stadige brudd på besøksforbudet opplever at saken blir henlagt, eller at politiet ikke tror på kvinnene og ikke etterforsker sakene. For oss ser det ut som om disse sakene ikke har høy . prioritet. Vi har klare bevis for at besøksforbudet ikke fungerer for veldig mange kvinner. Politiet bruker som argument at de ikke har mulighet til å varetektsfengsle en som har brutt besøksforbudet, ut fra den lave strafferammen som har vært fram til i dag. Det snakkes sjelden om at politiet faktisk kan ta brudd på bestemmelsen opp for retten, og på den måten få dømt den som har brutt besøksforbudet. En mulig årsak er at domstolbehandlingen er lang og ressurskrevende, så politiet anser ikke det hensiktsmessig. å påbegynne denne prosessen. Dermed opplever kvinner at besøksforbudet gav ingen effektiv beskyttelse, og gav de dermed ikke noe rettslig vern.

9.februar vedtok Stortinget å øke strafferammen på brudd på besøksforbudet, for å gjøre besøksforbudet til et mer effektivt vern for kvinner og deres barn som er truet på liv og helse.

Vil kvinner som må flykte for å redde liv og helse nå bli tatt på alvor ?

Fra 2.mars 2001 lyder § 342 :

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler straffes den som

a) etter å ha vært utvist av riket, uten tillatelse igjen innfinner seg her,

b) ved dom er forvist til eller fra bestemte deler av riket og som rettsstridig igjen oppholder seg på et sted der dette er forbudt for vedkommende, eller

c) krenker forbud etter straffeprosessloven § 222 a eller § 222 b.

Fengsel inntil 2 år kan idømmes hvis han tidligere er straffet for en slik forseelse.

RETTE TIL Å ENDRE PERSONNUMMER

Justisdepartementet jobber i disse dager med ”retten til å endre personnummer”

Jeg har brukt mye tid å tenke gjennom problemstillingen. Det jeg ser klart er at i mange av de tilfellene der kvinner må flykte fra trusler og vold, og blir sporet opp av tidligere livspartner er :

- politiets manglende kunnskap og bruk av virkemidler som besøksforbudet og alarm
- politi og påtalemyndigheters manglende kunnskap om livssituasjonen til kvinner og barn som har levd i familierelasjoner med vold og trusler.
- politi og påtalemyndigheter anser ofte ikke det hensiktsmessig å påbegynne en lang og ressurskrevende domstolsbehandling ved brudd på besøksforbudet. Overgriperen fikk ingen følbare reaksjoner på bruddet, og fortsetter dermed truslene og forfølgningen av kvinnen.
- helse/sosial etatens manglende kunnskap om hvilke virkemidler og muligheter som fins, manglende støtte til kvinner og barn.
- hjelpetilbudet er ikke satt i system
- sikkerhetsrutiner som må iverksettes er ikke satt i system eller nedfelt i noe dokument
- advokaters manglende kunnskap og engasjement
- helse og sosialpersonell har ikke kunnskap om - retten til å endre navn, - søke om kode 6 eller 7, - hvor man søker om dette, - at de kan begjære besøksforbudet på vegne av kvinnen og barnet, - politiets virkemidler osv.
- dommere har lite innsikt i problemet.
- Mannen får samværsrett selv om han har prøvd å drepe mor, og kvinnen lever på kode 6
- far ”fritter” ut barna om mors adresse når han har samvær
- krisesentrene har i enkelte tilfeller ikke hatt kunnskap nok
- kvinnene har brukt som for eksempel mobil, tatt ut penger fra bankkonto, osv, og dermed blitt oppsporet.
- Postkontorer har gitt ut ny adresse, selv om kvinnen har bedt om å holde dette hemmelig.
(Det er ganske vanlig å opprette en postboks for kvinnene mens de bor på krisesenteret. Ansatte på senteret kjører da kvinnen til posten, slik at de får hentet post)

Å skjule en person i "lille" Norge er ikke lett. Å endre et personnummer er også en omfattende prosess, som kan by på store problemer og konsekvenser for en person. Derfor mener jeg at virkemidler og tiltak må være utprøvd og iverksatt før en person går til det drastiske skrittet å endre personnummer :

Tiltak som må styrkes og iverksettes : Identitet, personlig sikkerhetsprogram (i samarbeid med flere departementer bør det utvikles et offentlig sikkerhetsprogram for kvinner og eventuelt deres barn)

Lage klare sikkerhetsrutiner som må følges :

(det offentlige må gi støtte til utgiftene som medfølger)

- flytte til en annen del av landet
- endre navn
- skifte jobb
- opprette postboks
- bytte bank og kontonummer
- nytt mobil og telefon nummer
- omregistrere bil/kjøpe ny
- kontakte lokal politi/lensmann – opprett en kontakt person
- installere alarm i bolig
- bærbar alarm som kvinner kan ha i det offentlig rom
- besøksforbud utstedes til mannen for et år (vurderes etter behov etterpå)
- et brudd må gi klare følbare reaksjoner
- installere lys (sensor) på utsiden av huset som slår seg på automatisk når en person nærmer seg huset
- kvinner opplever mangel på troverdighet når de flytter til et nytt sted. Derfor må kvinner og eventuelt deres barn som må skjule sin identitet, få utstedt et dokument fra det offentlige (som politi) som bekrefter at man er i et sikkerhetstiltak.
- ved ankomst til en ny kommune, kontakt helse, sosial, skole, lege, tannlege, advokat osv. – forklar situasjonen og be om å ikke gi ut noen informasjon. Forklare at man er i et "sikkerhetsprogram" (blir vel kjent om noen år hvis dette blir et offentlig sikkerhetsprogram) Ved utgivelse av informasjon fra det offentlige, bør det gis følbare reaksjoner.
- kvinner må oppfordres til å endre en del rutiner/vaner som overgriperen er godt kjent med. Som for eksempel, handle på forskjellige steder, parkere på forskjellige steder osv.
- der det er barn med i bildet, opprett klare avtaler med barnehage/skole i forhold til henting. Be om ekstra tilsyn i den tiden de oppholder seg i skole/barnehage.
- søknad om å få innvilget kode 6 og 7 må flyttes fra Skattedirektoratet til politi etaten
- en person i politiet må ha ansvar for gjennomføring og oppfølging av sikkerhetsprogrammet

Dette sikkerhetsprogrammet må evalueres etter et år.

KJÆRLIGHETEN ER DØDELIG

Vi har lest om de i avisene. De ble tilfeldige ofre. Utsatt for voldtekt, og etterpå drep.

Vi har møtt noen av de. Vi har hørt historiene deres. De søkte tilflukt på et av landets krisesentre. De måtte flykte for å berge liv og helse. Etter at de flyttet ut , fikk de ikke nok beskyttelse. Den mannen de hadde satset sin kjærlighet på, drepte de.

Vi kan også fortelle om mishandling og vold som kvinner ikke klarte å rømme fra. De ble drept. Noen ba politiet om hjelp, men som jeg leste i VG – "Vi anså problemet som et privat anliggende, derfor tok det så lang tid før vi reiste hjem til kvinnen" Da politiet ankom boligen var kvinnen skutt. Den mannen som "elsket" henne, drepte henne.

Det er en sterk sammenheng mellom det å bruke vold og muligheten for å bli drapsmann. Fra 1995 fram til oktober 2000 ble 37 kvinner drept i Norge av sin samlivspartner/eks samlivspartner kan vi lese i KRIPOS statistikk. (i dag er tallet oppe i 40 kvinner)

HVEM BRYDDE SEG OM DISSE KVINNENE ?

Vi har møtt de på krisesentrene. De orket ikke leve lenger etter at de hadde flyttet ut fra krisesentret. De tok sitt eget liv. I Krisesentersekretariatets brukerskjema med statistikker for 2000 sier 22 % av kvinnene som har besvart skjemaet at de har selvmordstanker/selvmordsforsøk.

HVEM BRYR SEG OM DET ?

Vi har også møtt kvinner som i dag er døde på grunn av skadene de ble påført av volden de ble utsatt for.

Disse kvinnene står ikke i statistikken hos KRIPOS.

Alle kvinner som dør eller blir drept av menns vold opprører ikke samfunnet. Det opprører oss.

Hvis et tog sporer av, og fire mennesker omkommer, hva opplever vi da. En ulykkeskomisjon blir nedsatt. Kriseteam blir opprettet. Sikkerhetstiltak på tog strekningen blir iverksatt. Og dette er selvfølgelig helt nødvendig.

Men hva gjør samfunnet når så mange kvinner blir drept eller dør hvert år på grunn av menns vold ?

I Krisesentersekretariatets statistikker for 2000 forteller 24% av kvinnene at de har vært utsatt for drapstrusler.

HVEM BRYR SEG OM DETTE ?

Vold og angst for vold er en alvorlig trussel mot kvinners rettssikkerhet, likestilling, demokrati, liv og helse.

De helsemessige konsekvensene av mishandling av kvinner er sammensatte og alvorlige. 19 % av kvinners helseplager og skader i industriland i denne verden er på grunn av menns vold.

Vi vet at vold mot kvinner er potensielt dødelig. Alvorlige skader, kroniske sykdommer og varig er effekter på kvinners helse for reproduktive valg og reproduktiv helse.

Vold mot kvinner i parforhold er en viktig dødsårsak for kvinner i reproduktiv alder, og er årsak til flere skader hos kvinner enn ulykker.

Hvordan skal vi løse dette problemet ?

Det som bekymrer meg også er at neste generasjon ser at mannen slipper unna med straff og følbare reaksjoner for vold og sedlighetsbrudd. Dette er dårlige signaler.

Egentlig burde vi kaste hele rettssystemet, men nå er det nå en gang dette vi har.

Det verken Justisdepartementet eller Riksadvokaten klarer, er å se problemet i et helhetlig perspektiv. Instruksjonen som ble sendt ut til alle politimestre i juni år 2000 sier klart at etterforskning i sedlighetsbrudd skal organiseres og ledes av kompetent påtaleansvarlige og etterforskere, samt at sakene skal tilføres tilstrekkelige ressurser og gis prioritet.

Hvordan kan det forventes at det opparbeides en spisskompetanse når enkelte politidistrikt kun har 0,8 saker i året? (Lisbeth Aarvik og Åse Texmo's rapport fra 1998)

Hvordan arbeides det med politi og påtalemyndighetens kvinnesyn og holdninger ? Hvordan arbeide for at etterforskning av sedelighetssaker skal gi status innen politi og påtalemyndigheten ?

Det som er kritikkverdige er at det ikke pålegges et forpliktende samarbeid med faginstusjoner, som voldtekstmottak eller andre fagmiljøer. Jeg ser samtidig at voldtekstmottakene må kvalitetssikres. En kvalitetssikring av skadedokumentasjon og sporsikring er av stor betydning som bevis i voldtektssaker. Her ligger det også en stor utfordring.

Det finnes enormt mye kunnskap om kvinner, menn og seksualisert vold fra andre lands rettsvesen, forskning, fagmiljøer, krisesentre m.f. Bruk den til å skolere dere til å bli et effektivt politi og rettsvesen i det andre århundrede.

Vi blir til stadighet møtt med problemstillingen fra politiet – ”det er så vanskelig å etterforske disse sakene!” I vårt arbeid har vi måttet lære oss følgende – ”Det finnes ikke problemer, bare utfordringer og muligheter”

Våre krav til politikerne er :

Det må bevilges midler til forebyggende arbeid. Norge har lange tradisjoner på å undervise og drive forebyggende arbeid. Samfunnet har store utfordringer rundt den maskuline rollemodellen, samt arbeidet for normgivende holdninger om kjønn, kropp og seksualitet.

For å styrke rettsvernet for alle mennesker, må det opprettes regionale enheter innen politiet for etterforskning og påtale av voldtekter og andre seksuelle overgrep. Det må etableres faste forpliktende samarbeidsstrukturer og en best mulig ressursutnyttelse innen regionen, også i forhold til faginstusjoner og fagmiljøer sentralt. En slik omorganisering og styrking av politiets kompetanse vil kunne bidra til at andelen av faktiske voldtektsanmeldelser øker, og at henleggelsesprosenten går ned. Dette kravet bygger vi på informasjonen som kommer fram i rapport fra tidligere statsadvokat Åse Texmo og politietterforsker Lisbeth Aarvik, der det viser seg at politiets inkompetanse og dårlige organisering i sterk grad bidrar til at rettsvernet for voldtatte kvinner svekkes.

Bistandsadvokat ordningen må endres.

Ordningen må omfatte flere typer lovbrudd

Fornærmede og vedkommendes advokat må få flere prosessuelle rettigheter både før og under rettegningen.

Bedre informasjon om bistandsadvokatordningen til fornærmede.

En innfrielse av disse kravene ville innebære en begynnelse på en bedring av de uverdige forholdene kvinners manglende rettsikkerhet representerer i et av verdens mest likestilte og demokratiske land. Vi håper myndigheter og rettsvesen vil vise vilje til å ta på seg det ansvaret norsk lov og menneskerettighetene pålegger dem, å beskytte sine innbyggere mot kriminelle overgrep og brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Hvem fan skal ellers gjøre det?

